

PEKÁR TAMÁS

Jogi asszisztensek Magyarországon és az Európai Unióban

Az utóbbi években Magyarországon is felmerült az igény egy olyan munkavállalói réteg kialakítására, amely nagyban megkönnyítené az igazságszolgáltatási és a közigazgatási szervek működését, másrészt a magánszférában is könnyen hasznosíthatná tudását. A jogi asszisztensek, aki képzettségüket tekintve nem jogászok, olyan feladatokat is képesek hatékonyan ellátni, amelyeket eddig az ügyvédek vagy más jogászok végeztek el. Ezáltal a jogászok sokkal inkább arra tudnak koncentrálni, amihez valóban jogi végzettség szükséges, így az egész szervezet hatékonyabban és gyorsabban képes működni.

Ebben a munkában megkísérlem felvázolni, milyen okok „kényszerítették ki” a jogi asszisztens, mint önálló szakma létrejöttét, hogyan vált ez az amerikai és az európai munkaerőpiac szerves részévé, illetve milyen gyakorlati tapasztalatok mutatkoztak meg az elmúlt pár évtizedben. Mivel Magyarországon még nagyon fiatal ez a szakma, mindenképpen hasznosnak tűnik áttekinteni, más országokban hogyan alakult a története, másrészt pedig érdekes és hasznos következtetéseket vonhatunk le az elemzésből.

1. Kik azok a jogi asszisztensek?

Általánosságban megfogalmazva, a jogi asszisztensek olyan, jogi végzettséggel nem rendelkező szakemberek, akik a jogász helyett bizonyos jogi jellegű feladatokat látnak el. Célszerűségi szempontok indokolják az alkalmazásukat: a jogász helyett az asszisztensek is el tudnak végezni bizonyos tevékenységeket, egyrészt megkönnyítik ezzel a jogász munkáját, másrészt ily módon olcsóbbá és hatékonyabbá tehető az ügymenet. A jogi asszisztens munkájáért a felelősséget az a jogász viseli, aki köteles az asszisztens munkáját irányítani és felügyelni.¹

A Pécsi Tudományegyetem Jogi Kara a jogi asszisztens-képzés célját a következőképpen határozza meg: jogi alapismeretekkel rendelkező és azokat munkájuk során alkalmazó (ám erre a munkára korábban intézményesen sem elméleti, sem gyakorlati képzéssel fel nem készített), a jogász munkáját segítő szakalkalmazottak képzése.²

A Miskolci Egyetem erre vonatkozó Tájékoztatójában emellett a következőket is megtalálhatjuk: A jogi asszisztens tevékenységének arra kell irányulnia, hogy – a jogá-

¹ BARBARA BERNARDO: *Paralegal – An Insider's Guide to One of the Fastest – Growing Occupations of the 1990's*. Peterson's Guides, Princeton, New Jersey, 1993; Chapter 1.

² <http://www.law.pte.hu/oktatas/jogi-asszisztens.html>

szok és a jogi szakismeretekkel nem rendelkező alkalmazottak közötti úrt kitöltve – előkészítse és elősegítse a szakszerű jogászai munkavégzést.³

Emellett arra is találunk meghatározást, hogy a jogi asszisztensre milyen feladatok várnak az alkalmazása során:

„A jogi asszisztens bírósági alkalmazásában tehermentesíti a bírákat az ítélkező munkán kívüli tevékenység alól, ügyészségi alkalmazásban ellátja az ügyintézői és ügykezelői feladatokat, ügyvédi irodákban titkársági alkalmazottként jogi előkészítő munkát végez, közigazgatási szakterületen az önkormányzati igazgatásban, illetve az államigazgatás egyes területein ügyviteli (iratkezelési és ügyintézési) feladatokat lát el. Közjegyzői alkalmazásban ellátja mindazokat a feladatokat, melyekhez közjegyző jelenlétét jogszabály nem írja elő, földhivatali alkalmazásban ingatlan-nyilvántartási feladatokat lát el. Egyéb (vám- és pénzügyőrség, minisztériumi irodai alkalmazás, választottbírói alkalmazás, kamarai alkalmazás, önálló bírósági végrehajtók) speciális jogi szakismeretet igénylő munkakörökben szakszerűen előkészíti a jogi szakmunkát.”⁴

A jogi asszisztens szakmáról és annak képzési követelményeiről további, részletesebb információkkal szolgál a 16/1994 (VII. 8.) MKM rendelet melléklete is. Itt már nem csak általánosságban határozzák meg alkalmazási területüket, hanem szinte az összes lehetséges munkakörüket igyekeznek taxatív felsorolni. E szerint:

A jogi alapismeretekkel rendelkező középkáder

- bírósági alkalmazásban ellátja megyei bíróságok gazdasági hivatalának tisztségviselői és ügykezelői, bíróságok vezetői, illetve bírák mellé beosztott ügykezelői, gépirői és leírói, valamint a végrehajtói, végrehajtó-jelölti, végrehajtási ügyintézői, jegyző-könyvvezetői feladatokat, ami a jogászok és a jogtudományi egyetemi képzettséggel nem rendelkezők közötti szakadékot feltöltve a bírákat tehermentesíti az ítélkező munkán kívüli tevékenység alól;

- ügyészségi alkalmazásban ellátja az ügyintézői és ügyiratkezelői feladatokat, ami az igen széles ügyészi feladatkör mellett jól képzett ügyviteli szervezet meglétét biztosítja a hatékony ügyészi munkavégzés érdekében;

- ügyvédi irodában történő alkalmazás esetén ellátja a titkársági alkalmazotti feladatokat, ami nem csupán titkárnői tevékenységet, hanem precíz jogi előkészítő munkát jelent;

- közigazgatási szakterületen önkormányzati igazgatásban, illetve az államigazgatás egyes területein ellátja az ügyviteli (iratkezelési és ügyintézési) feladatokat;

- közjegyzői alkalmazásban ellátja mindazokat a feladatokat, melyekhez közjegyző jelenlétét jogszabály nem írja elő;

- földhivatali alkalmazásban ingatlan-nyilvántartási feladatokat lát el;

- egyéb olyan feladatok esetén, ahol speciális jogi szakismeretek szükségesegek, szakszerűen előkészíti a jogi szakmunka végzését.

A rendelet mellékletének további részében megtaláljuk a különböző munkáltatóknál ellátható feladatoknak szinte taxatív felsorolását. A teljesség igénye nélkül itt csak azokat a tevékenységeket emelném ki, amelyek jelentősen túlmutatnak a titkár(nő)i feladatokon, és közelebb állnak a jogi asszisztens szakma létrehozásának eredeti céljához: a bírák, illetve egyéb, az igazságszolgáltatásban dolgozó személyek tehermentesítéséhez.

³ <http://www.uni-miskolc.hu/law/jogiassz.htm>

⁴ <http://schola.esa.hu/ja.htm>

Ilyen szempontból bírósági szakterületen a következő szakmai feladatokat érdemes kiemelni:

- perkönyv vezetése,
- tárgyalási napló vezetése,
- felterjesztéssel kapcsolatos feladatok elvégzése
- fizetési meghagyásos eljárásban javaslat a meghagyás kibocsátására,
- keresetlevél hiányának pótlására vonatkozó javaslat elkészítése,
- nemperes eljárásokban intézkedési javaslatok,
- egyes végzések tervezetének az elkészítése,
- megkeresések megszövegezése,
- tárgyalás kitűzése,
- tárgyalás előkészítésével kapcsolatos feladatok.

Speciális feladatok ügyészségeken:

- előzménykutatás (priorálás),
- ügyintéző kijelölése (szignálás) megbízás esetén,
- ügyiratok kezelése (iratok érkeztetése és iktatása, átadása és átvétele, elküldése és felterjesztése),
- ügykönyvek vezetése,
- idézés, idézéstervezet, megrovástervezet elkészítése,
- kiadmányok elkészítése, másolat és melléklet kiadása,

Szakmai feladatok ügyvédekénél:

- iratok, beadványok precíz előkészítése, mellékletekkel történő felszerelése,
- nyomtatványok szakszerű kitöltése,
- jegyzőkönyvvezetés,
- ügyfelekkel kapcsolatfelvétel és kapcsolattartás.

Feladatok a közigazgatásban:

- jegyzőkönyv készítése;
- idézés és értesítés kibocsátása;
- bizonyítási eszközök alkalmazása;
- első fokú határozat megszerkesztése;
- hatósági bizonyítvány, hatósági igazolvány és hatósági nyilvántartás kiállítása;
- ügyiratkezelési feladatok (előadói munkafüzet vezetése, előadói ív alkalmazása, kezelési utasítások adása, határidő-nyilvántartás vezetése, kiadmányozás, az ügyiratok elintézés utáni továbbítása);
- a polgármesteri hivatal iktató irodájában lévő feladatok elvégzése (küldemény átvétele, iktatás, a téves bejegyzések javítása, a gyűjtőszám és a gyűjtőív alkalmazása, iratok csatolása, mutatókönyvek vezetése);
- az irattározási feladatok elvégzése;
- titkos ügyiratkezelés;
- számítógépes szövegszerkesztés, adatbázis-kezelés, CD-jogtár kezelése.

Földhivataloknál:

- az ingatlan-nyilvántartás részeinek (tulajdoni lap, térkép, földkönyv, irattár és segédletek) használata;

- ingatlan-nyilvántartási adatok gyűjtése és kiszolgáltatása számítógépes nyilvántartásból,
- ingatlan-nyilvántartási adatok gyűjtése központi adatszolgáltatási célra,
- beadvány iktatása, széljegyzése,
- beadvány elintéztése, közbenső intézkedések megtétele, az okiratok vizsgálata és összehasonlítása az ingatlan-nyilvántartással,
- határozat meghozatala,
- a változások átvezetése az ingatlan-nyilvántartásban,
- a jogorvoslatokkal kapcsolatos eljárási cselekmények,
- számítógépes archiválás,
- a földhivatal és a külső felhasználók (állami, önkormányzati és igazságszolgáltatási szervek, magánfelhasználók) számára a számítógépes csatlakozás biztosítása.⁵

Látható, hogy a rendelet igyekszik meghúzni a határvonalat a titkárnők és a jogi asszisztensek között, habár mindkét szakmához lehet kötni az ügyintézői, ügyiratkezelői feladatokat, mégis az asszisztensektől – érthető módon – jóval magasabb szintű munkavégzést vár el.

Az Egyesült Államokban, ahol ez a szakma legkorábban megjelent, leginkább az ügyvédi irodák profitálhatnak az asszisztensek foglalkoztatásából, az állami szervek nem számítanak tipikus munkahelynek, még a magáncégek is megelőzik az állami szerveket létszám tekintetében. Számszerűen: a jogi asszisztenseknek mintegy 5 %-a dolgozik valamilyen állami szervnél, 75 %-ukat ügyvédi iroda alkalmazza.⁶ Ezzel szemben a magyar meghatározás elsődlegesnek az állami, közszolgálati alkalmazást tekinti. Igyekszik taxatívén meghatározni, mely területen milyen munkát képes a jogi asszisztens elvégezni, de a magánszféráról csak röviden és általánosan szól: „jogi előkészítő munkát végez”.⁷ Tehát a magyar megközelítés az állami szerveknél lát olyan problémákat, amelyek ilyen szakszemélyzet kiképzésével lát megoldhatónak.

Nyilvánvalóan a primer cél ennek a szakmának a létrehozásánál a következő volt: a bíróságok, bírák tehermentesítése annak érdekében, hogy a perek rövidebbek legyenek, hamarabb elintéztést nyerjenek az államigazgatási ügyek. Ezek miatt viszont a közeljövőben módosítani kell a polgári és büntető eljárási szabályokat is, melynek keretében meg lehetne pontosan határozni a jogi asszisztensek feladatait, jogosítványait. Ezt a jogalkotás egy fontos feladatának lehet tekinteni.

2. A szakma kialakulása és története

A jogi asszisztens, mint professzió az 1960-as években jött létre az Egyesült Államokban, lassan átvéve a jogi titkár feladatköreinek egy részét. A 60-as évek társadalmi változásai egy sor új feladatot róttak a bíróságokra, az ügyvédekre és az egész jogrendszerre. (Elég, ha csak a faji megkülönböztetésre, a nők jogaira, a kisebbségek helyzetére gondolunk.) A tipikus ügyvédi irodában ekkoriban az ügyvéd és az ún. jogi titkár dolgozott, a rájuk zúduló munkateherrel azonban már nem tudtak megbirkózni. A jogi titkárnak gyakran kellett a hivatalos iratokat nem csak legépelni, de meg is kellett azokat

⁵ <http://www.akg.hu/kepzes/jogi.html>

⁶ BARBARA BERNARDO: i. m. Chapter 2.

⁷ <http://schola.esa.hu/ja.htm>

fogalmaznia. Amikor a titkári-ügykezelői feladatok mellett túlsúlyba kerültek az ilyen jogi jellegű munkák, onnantól beszélhetünk a jogi asszisztensi professzió létrejöttéről.

A szakma fejlődésében a következő mérföldkövet a hivatalos elismerés jelentette. 1968-ban az *American Bar Association* felállított egy bizottságot, hogy vizsgálja meg, miként tudnának az ügyvédek hatékonyan együttműködni a nem jogász asszisztensekkel, másrészt hogy dolgozzák ki a rájuk vonatkozó képzési standardokat. A bizottság más szakmákat, például az orvoslást, az építészetet, megvizsgálva arra a következtetésre jutott, hogy a jog is nagyszerűen profitálhat az asszisztensek alkalmazásából. 1975-ben megindult a képzés a szövetségi kormányzat intézetében (*National Paralegal Institute*), amely arra a célra képzett ki szakembereket, hogy a szegényebb és idősebb néprétegek joghoz jutását elősegítsék. A 70-es években aztán tömegével jöttek létre iskolák, melyben jogi asszisztenseket képeznek ki, a 90-es évek elejére számuk megközelítette a hatszázat (bár ezek közül csak mintegy százharmincat ismer el az *ABA*). Ezzel párhuzamosan a jogi asszisztensek is megalakították saját szervezeteiket, létrejött a *National Federation of Paralegal Associations* (NFPA), valamint a *National Association of Legal Assistants* (NALA). Tehát a professzió kialakulásának kezdeti szakaszában már megalakultak saját érdekképviselői szerveik, mely minden kétséget kizáróan megmutatta: valóban létrejött ez az új szakma.

Azonban a 80-as évek végéig a jogászok nem nagyon tudták, milyen feladatokat bízhatnak az asszisztenseikre, milyen nehézsgű munkákat adhatnak nekik. Ezért sokan egyszerű titkár(nő)ként kezelték őket, nem használták ki a tudásukat, így rá sem ébredhettek, mennyire meg tudják könnyíteni az asszisztensek a jogi munkát. Amint azonban egy nagy tömegű, jól képzett szakembergárda került ki az iskolákból, az ügyvédek elkezdtek felfedezni a bennük rejlő lehetőségeket. A 90-es évekre az amerikai jogélet szerves részévé váltak a jogi asszisztensek, akiket egyre bonyolultabb és fontosabb feladatokkal bíznak meg az őket alkalmazó jogászok.⁸

Magyarországon még nincs a jogi asszisztenseknek ilyen hosszú története, az egi főiskola 1996-ban próbálkozott a képzés beindításával 18 hallgató részvételével, de a későbbiekben ez a kezdeményezés leállt. Az első képzés Pécsen indult a 2000/2001-es tanévben, az oktatás négy féléven keresztül folyt. 2002-ben 77 hallgató kapott jogi asszisztensi bizonyítványt. Mivel a pécsi jogi karnak sikerült akkreditáltatnia ezt a képzést, itteni szakértői csapat dolgozta ki a szakmai követelményrendszert, ezért a más városokban működő iskolák mind a Pécsi Tudományegyetemmel működnek együtt. A 2001/2002-es tanévben Pécs mellett már Budapesten, Miskolcon, Debrecenben, Zalaegerszegen, Kecskeméten, Gyöngyösön és Komlón is folyt jogi asszisztens-képzés. Miskolcon az első évben 42 hallgató iratkozott be, a 2001/2002-es tanévben tájékoztatójuk szerint mintegy 170–180 hallgató jelentkezett. A 2003/2004-es tanév szeptemberében Szegeden is megindult a képzés, nappali tagozaton 30, a levelezőn pedig 70 hallgató részvételével.

Megvizsgálva, hogy milyen jogterületekkel kerülnek kapcsolatba a hallgatók a képzés során, a következők állapíthatók meg: először az elméleti, alapozó jellegű tantárgyakkal ismerkedhetnek meg, ebbe a körbe a jogi alaptan, a szociológiai, közgazdaságtani alapok, a közigazgatási alapfogalmak, az állam- és jogtörténet, valamint a kommunikáció tartoznak. A későbbi képzéssel kapcsolatban megfigyelhető, hogy gyakorlatilag minden olyan tantárgy oktatására sor kerül, amivel az egyetemi képzés során

⁸ BARBARA BERNARDO: Chapter 1.

is találkozhatunk. Így a jogi asszisztensek tanrendjének részét képezi a büntető-, és büntető eljárásjog, a polgári jog, családi jog, a munkajog, társadalombiztosítási jog, a pénzügy-, adó- és illetékjog, továbbá a kereskedelmi jog. Emellett az ügyviteli és ügyintézési feladatokra is felkészítik őket, különböző tárgyak keretében, valamint általános menedzsment tárgyakkal is megismerkedhetnek.⁹

3. Hol foglalkoztatnak jogi asszisztenseket?

A következő fontos kérdés, amit tisztázni kell: az iskola elvégzése után hol tudnak elhelyezkedni a jogi asszisztensek? Itt az amerikai adatokra kell támaszkodnunk, mert a magyar képzés még olyan új keletű, hogy hazai adatok erre vonatkozóan még nem állnak rendelkezésre.

Az Egyesült Államokban a jogi asszisztensek 75 %-a ügyvédi irodában dolgozik, ez tehát a legnagyobb felvevő piac. 1988-ban több mint 42 ezer ún. jogi cég működött az USA-ban, az egyéni ügyvédektől kezdve egészen a 900–1000 főt foglalkoztató óriáscégekig. A jogi asszisztensek ennek megfelelően a legkülönbözőbb munkákat végezhetik az ügyvédek mellett, ugyanis egy „magányos” ügyvéd mellett nyilván egész más feladatok lesznek, mint egy olyan cégnél, ahol összesen akár több ezren is dolgozhatnak. Talán érdekesebb a munka egy jogi asszisztens számára egy óriáscégen belül, mivel az ügyfélkör jóval változatosabb, nagy megbízásokhoz, ehhez tartozóan komplex feladatokhoz lehet jutni, míg egy egyéni ügyvéd mellett valószínűleg a titkárnői feladatok egy része is az asszisztensre fog hárulni.

Bár a társaságok a másodikkak a foglalkoztatási rangsorban, mégis a jogi asszisztenseknek csak 15 %-a helyezkedik el ezen a területen. A társaságok közt szerepelhetnek bankok, biztosítótársaságok, brókercégek, kereskedelmi cégek. A jogi asszisztenseket általában a jogi osztályon, vagy jogi részlegen alkalmazzák, ahol gyakran több adminisztratív feladatot kell ellátniuk, mint egy nagy ügyvédi irodában. Emellett inkább üzleti ügyekkel kell foglalkozniuk, mint bonyolult jogi fejtegetésekkel, ez viszont előnyükre is válhat, mert ilyen módon üzleti ismereteket is szerezhhetnek. A jogi cégekkel ellentétben csak egy ügyfélre kell koncentrálniuk: a saját munkaadójukra, nem pedig a különböző ügyfelek sokaságára.

Az amerikai jogi asszisztenseknek mindössze 5 %-a dolgozik valamilyen kormányzati szervnél, szövetségi vagy kerületi ügyésznél. Ezen a területen feladataik közé tarthat a nyomozás segítése, iratok készítése vagy a perelőkészítés. Talán azért nem annyira népszerű az asszisztensek körében ez a terület, mert itt nem olyan magasak a fizetések, mint egy ügyvédi irodában, nem kapnak annyi juttatást, mint egy gazdasági társaságnál, és a munka is egységesebb egy állami hivatalban. Ezen kívül találkozhatunk jogi asszisztensekkel a nonprofit-szektorban, jogi klinikákon, jogsegély-egyesületeknél is, de számuk itt nagyon csekély, kb. a létszámuk 5 %-a látja el az ide tartozó feladatokat.¹⁰

Magyarországon még nem állapítható meg, hogy a végzett jogi asszisztensek hol találnak legkönnyebben munkát, mivel nagyon kicsi a képezettek száma. Csak röviden utalnék az 1. fejezetben leírtakra: rendeleti szinten ugyan meghatározták már, hogy mely

⁹ <http://schola.esa.hu/ja.htm>

¹⁰ BARBARA BERNARDO: i. m. Chapter 2.

munkaadónál milyen feladatok várnak rájuk, de gyakorlati adatokra sajnos még nem támaszkodhatunk.¹¹ Sok tanuló emellett azért iratkozik be ilyen képzésre, hogy az egyetemek jogi karaira való bejutást ezzel megkönnyítse, mivel az alapvető jogi ismereteket az asszisztensképzés során megszerzi, néhány tárgyból a teljesített vizsgát pedig az egyetemek elismerik. Emellett több jogi karon a jogi asszisztensi bizonyítvány felvételi-mentességet biztosít.

4. Más országok hasonló professziói

Természetesen nemcsak az Egyesült Államokban és Magyarországon találkozhatunk a jogi asszisztensekkel, Európa egy sor más országában is igény mutatkozott erre a szakmára. Ebben a fejezetben Németország, Ausztria és Franciaország hasonló professzióit kívánom megvizsgálni. Több helyen az eredeti elnevezést tartottam meg, mivel gyakran a jogi asszisztentstől eltérő kifejezést használ az adott ország szakmai nyelvvezete, így a magyar fordítás nem biztos, hogy a legmegfelelőbb lenne.

I. Németországban már az 1970-es évek elején ismert volt a *Rechtspfleger*, mint olyan hivatalnok, aki a különböző jogszolgáltató szerveknél, túlnyomórészt a bíróságokon és az ügyészségeken tevékenykedik. Ezért ott napjainkban már részletesen kidolgozott szabályokkal, állandósult képzési formákkal és fontos érdekvédelmi szervekkel, egyesületekkel találkozhatunk.

A német felfogás különbözőségére már az elemzés elején ki kell térni: az egyik érdekvédelmi- tanácsadó egyesület megfogalmazása szerint¹² a *Rechtspfleger* jogász, nem pedig egyszerű adminisztratív alkalmazott. Olyan szakjogász, specialista, akinek a tudása inkább mélységében, mint terjedelmében nagy, tehát inkább csak egy-két jogterületet ismer, de azt igen behatóan, nem pedig az adott jogrendszer egészét. Azon a szakterületen, amelyen tevékenykedik, és amivel kapcsolatban képesítést szerzett, önálló döntéshozatali jogosultsága van; ez a döntése sokszor megalapozottabb, kidolgozottabb, mint amilyet egy ún. *Volljurist* (teljes értékű jogász) meghozna.

A *Rechtspflegerek* eljárásuk során szabadon és függetlenül dönthetnek, a bírákhoz hasonlóan csak a törvényeknek és saját lelkiismeretüknek vannak alávetve. Mivel a döntési szabadságuk ilyen nagy, ezért az általuk kiadott határozatok is a bírói határozathoz hasonló jogerővel bírnak: döntésük megtámadható. A jogszolgáltatás önálló orgánumai, gyakorlatilag bírói feladatokat látnak el, de már azelőtt, hogy az ügy bírói szakaszba kerülne. Németországban minden bíróságon és ügyészségen alkalmaznak *Rechtspflegereket*, ahol önálló és felelősségteljes feladataik vannak.¹³

A képzés némiképp hasonló a magyarországihoz, viszont az európai előírásoknak megfelelően három éves, és különböző főiskolákon is, nemcsak szakiskolákban lehet elsajátítani a szakma ellátásához szükséges ismereteket. Az elméleti oktatás 21–24 hónapig tart, míg a gyakorlati képzés 12–15 hónapot vesz igénybe, amit már a bíróságokon, ügyészségeken kell letölteni. Az egyes részek időtartama, aránya, illetve az oktatott tárgyak listája mindig az adott tartomány jogszabályaitól függ, de összességében a képzés a három iskolai évet nem haladja meg. A sikeres *Rechtspfleger*-vizsga után, diplo-

¹¹ <http://www.akeg.hu/kepzes/jogi.html>

¹² <http://www.staatsanwaltschaft-braunschweig.niedersachsen.de/rechtspfleger.htm>

¹³ <http://www.tic.de/mkrauel/rechtspfleger.htm>

mával a kezükben, jelentkezhetnek valamely felsőbb jogszolgáltató szervhez. A felvételnél különböző feltételei vannak, pl.

- német állampolgárság;
- főiskolai oklevél, vagy államilag elismert, egyenrangú végzettséget bizonyító oklevél;
- büntetlen előélet;
- sikeres pályázati anyag;
- eltérő életkori feltételek (25. életév betöltése vagy legfeljebb 35 éves kor stb.).

Viszont létezik egy érdekes kötelezettsége is a sikeresen pályázó, kezdő *Rechtspflegernek*: a felvételét követően öt éven át állami szolgálatban kell maradnia, ellenkező esetben az – egyébként ingyenes – képzés díjának egy arányos részét meg kell térítenie.¹⁴

A német *Rechtspfleger* tevékenységi köre, az amerikai példához hasonlóan, rendkívül kiterjedt. Vannak olyan feladatok, ügycsoportok, melyekben önállóan dönthet, teljes egészében az ő kezében van az eljárás, felügyeli és irányítja az alá beosztott dolgozókat, míg más ügyekben csak előkészítő, kiegészítő jellegű a munkája. Ezen tevékenységi körökön túl rendes- és választott bírósági alkalmazásban előkészítő feladatokat lát el, igyekszik a bírót tehermentesíteni az adminisztratív, ítélkezéshez szorosan nem kötődő tevékenységek alól. Ügyészéseken a végrehajtási eljárásoknál jut szerephez a *Rechtspfleger*. E körben megtehet bizonyos intézkedéseket a követelésből eredő igények érvényesítése, a pénzbírságok, pénzfő- és mellékbüntetések, eljárási költségek, közlekedési bírságok beszedése területén. Ezek a feladatok mintegy átmenetet képeznek az önálló és az „alárendelt” tevékenységek közt.¹⁵

II. Ausztriában a *Rechtspflegerek* a bírósági szervezet alkotmányjogilag is elismert tagjai. A szövetségi alkotmány és a *Rechtspflegerekről* szóló 1985-ös törvény rendelkezései szerint a bíróság elé került ügyek meghatározott fajtái első fokon a szakképzett asszisztensekhez utalhatók. Ezen ügyek elintézésénél csak az ügyelosztásnál illetékes bíró utasításainak vannak alávetve. Itt látható a német és az osztrák szabályozás egy lényeges különbsége: míg a német *Rechtspfleger* csak a törvényeknek és saját lelkiismeretének van alávetve, addig osztrák társa a felettes bíró utasításait is köteles betartani. Ez sokkal inkább megköti a kezét, nincs akkora döntési szabadsága.

Ausztriában évente mintegy 3,2 millió ügy kerül bíróság elé, ennek 19 %-át a bírák, 81 %-át pedig a *Rechtspflegerek* intézik el! Látható, hogy egy jogrendszerben mekkora szerepe lehet a konkrét ítélkezési tevékenységet nem folytató, ún. kiegészítő személyzetnek. Jelentős munkaterhet képesek a bíró hátáról levenni, ezzel is gyorsítva az eljárásokat, és biztosítva szakszerű, ügyfélbarát ügyintézését. A 695 osztrák *Rechtspfleger* egy harmada a nő, ez is érdekes adat, összehasonlítva az amerikai számokkal. Ott a jogi asszisztens tipikusan női foglalkozás, 94 %-uk nő,¹⁶ addig Ausztriában ez az arány csak egy harmad. Ennyire eltérően alakulhat egy szakma sorsa, az adott társadalmi viszonyok tükrében.¹⁷

¹⁴ <http://www.justiz.bayern.de/olgn/personal/berufe/rechtspfleger.htm>

¹⁵ <http://www.staatsanwaltschaft-braunschweig.niedersachsen.de/rechtspfleger.htm>

¹⁶ BARBARA BERNARDO: i. m. Chapter I.

¹⁷ <http://www.rechtspfleger.at>

III. Franciaországban az ún. *greffier*-k látnak el hasonló feladatokat, akik tipikusan a kereskedelmi bíróságokon tevékenykednek. Részt vesznek a tárgyalásokon törvény által meghatározott esetekben, de ítélező tevékenységet nem folytathatnak, csak a bíró munkáját segíthetik. Jelenleg 191 kereskedelmi bíróságon 250 *greffier* dolgozik, 168 férfi, 82 nő, tehát itt is jóval nagyobb a férfiak aránya, Ausztriához hasonlóan. 2000. január 1-ig több kereskedelmi bíróság létezett, de egy reformprogram keretében 36-ot megszüntettek. Az igazságügyi miniszter nevezi ki a *greffier*-ket, munkájukat egyénileg vagy társaságban végzik.

Ahhoz, hogy valaki ilyen munkakört tölthessen be, a jogi egyetem elvégzése után egy éves gyakorlaton kell részt vennie egy kereskedelmi bíróságon, amely szakvizsgával zárul. Ennek sikeres letétele után nevezi ki az igazságügyi miniszter *greffier*-vé, és beosztja valamelyik bírósághoz. Itt azután két fontos funkciót tölt be: egyrészt biztosítja az általa őrzött bírósági iratok eredetiségét, másrészt a tárgyalás során a bíró asszisztenseként ő állítja ki és őrzi a határozatokat. Ezen túlmenően bíróságon kívüli feladatai is vannak egy *greffier*-nek. Vezeti a kereskedelmi cégek jegyzékét, figyelemmel kíséri gazdasági és pénzügyi helyzetüket, állapotukat. Hatáskörének egy részét átruházhatja az ún. jegyzőre, aki helyettesítheti őt a tárgyalásokon, az őrzött iratokról pedig másolatot adhatnak ki. A *greffier* minden évben összefoglalót, értékelést készít az adott kereskedelmi bíróság tevékenységéről.¹⁸

IV. Az iménti rövid összefoglaló jó példát mutathat akár a magyar jogalkotás irányába is. A szakma magyarországi megjelenésével és elterjedésével időszerűvé fog válni a részletes jogi szabályozás is. Ha pontosan meghatározná a jogalkotó, hogy mely területeken milyen feladatokat láthat el a jogi asszisztens, megvalósulna az egyik legtöbbet emlegetett cél: a bíró tehermentesítése. Mind az asszisztens, mind a bíró pontosan tudná, melyikükre tartozik az adott ügy, a hatáskörök is teljesen el lennének választva, ez pedig elősegítené a gyors és hatékony ügymenetet. Ehhez természetesen mind a polgári, mind a büntető eljárási szabályokat meg kellene változtatni, sőt a közigazgatás területén is át lehetne gondolni az egyes beosztások feladatköreit. Ráadásként még egy pozitívuma lenne az ilyen változtatásoknak: maga a szakma is vonzóbbá válna a jövő munkaerői számára, többen választanák ezt a professziót hivatásnak, nem pedig csak ugródeszkának tekintenék az egyetemek jogi karaira.

5. Megoldási kísérletek az európai igazságszolgáltatás problémáira

Az igazságszolgáltatás Magyarországon felismerhető problémái nem ismeretlenek az Európai Unióban sem. A perek elhúzódása, a bíróságokra és a bírókra nehezedő egyre nagyobb teher, ami akár az eljárás hatékonyságát is csökkentheti, a hatalmas és kiterjedt feladatkörök mind hozzájárultak ahhoz, hogy az európai intézmények is megoldásokat keressenek ezekre az égető problémákra. A különböző szervezetek, mint az Európa Tanács, a Miniszterek Tanácsa, megvizsgálták ezt a kérdéskört, és mindannyian hasonló eredményre jutottak. Nevezetesen: az igazságszolgáltatásban megfigyelhető anomáliák jó részére megoldást kínálhat, ha az adott országban, a bíró és az adminisztrációs alkalmazottak közötti lépcsőfokként, bevezetik a *Rechtspfleger*, illetve a *greffier* intézmé-

¹⁸ <http://www.greffe-tc-paris.fr/generalites/greffier.htm>

nyét.¹⁹ Érdekes módon, az uniós szakterminológia minden nyelven *Rechtspfleger*-ként emlegeti a jogi asszisztenseket, nem kreáltak minden nyelvre eltérő elnevezést. Ez is jelzi, hogy a professzió a német nyelvterületen alakult ki, ott fejlődött olyan szintre, ami miatt az egész Európai Unióban el kívánják terjeszteni. A jogi asszisztensek, illetve társszakmáik másik csoportját illetik *greffier* elnevezéssel, ez pedig a francia modellt követő országokban használatos. Éppen ezért e fejezetben én sem ragaszkodom a magyar nyelvű elnevezéshez, hanem a legelterjedtebb *Rechtspfleger* kifejezést fogom alkalmazni, értve ez alatt a jogi asszisztenseket, a *greffier*-ket, illetve minden olyan professziót, amely hasonló feladatokat lát el.

Az Európa Tanács, miután gondosan megvizsgálta és felismerte az igazságszolgáltatás jelentős problémáit, általános reform-elképzeléseket fogalmazott meg az ún. *Model Statute for a European Rechtspfleger/greffier* című összefoglalójában.²⁰ Alapvető kérdésként a bíróságok túlterheltségét említi meg, ami csökkenti a hatékonyságot, ezen kívül alapvető jogot is sért. Ugyanis az a tény, hogy a bíróra háruló rengeteg feladat miatt az eljárások bizonytalan időre elnyúlnak, sértik az eljárás ésszerű időben történő befejezésének jogát. Mindezek miatt az Európa Tanács megfogalmazta azokat a kívánalmakat, amelyek hozzájárulhatnak a problémák megszüntetéséhez, de legalábbis mérlekléséhez.

A szakma szempontjából rendkívül fontos volt, hogy elsődleges megoldásként a *Rechtspfleger* intézményének bevezetését javasolták, hogy ezzel is növeljék a bíróságok hatékonyságát. Meghatározták a státuszukat, mint az igazságszolgáltatás független orgánumai, akikhez törvény utal meghatározott feladatokat, és akik az adott ország alkotmányos szabályainak megfelelően kötelesek eljárni. Emellett közös európai képzési standardokat állítottak fel, mely szerint a *Rechtspfleger* szakmához minimum három éves egyetemi vagy felsőfokú szakiskolai képzés szükséges, amely tartalmazza a jogi ismeretek és az informatika elsajátítását, valamint pontosan meg nem határozott időtartamú gyakorlati képzést. A részletkérdések szabályozását a státútum a tagállamok szervezeteire bízta. Itt látom érdemesnek felhívni az illetékes magyar szervek figyelmét a következő problémára: az Európa Tanács döntése minimum három éves képzést követel meg, míg Magyarországon a beindult jogi asszisztens-képzés mindössze két éves. Ez pedig a későbbiekben, hazánk Unióhoz történő csatlakozása után, komoly problémát jelenthet az uniós munkavállalás szempontjából. Egyebekben a magyar képzés megfelel az európai mércének, ez viszont véleményem szerint megfontolást érdemlő szabályozási hiányosság. Mindez persze csak akkor, ha a magyar döntéshozók valóban az európai útnak megfelelően kívánják igazságszolgáltatásunk reformját végrehajtani.

A Miniszterek Tanácsának R (86) 12 számú ajánlása mérföldkövet jelentett a *Rechtspfleger* szakma intézményesítésének útján. Az ajánlás javasolja az Európa Tanács tagországainak, hogy német és osztrák mintára hozzanak létre egy *Rechtspfleger*-hez hasonló szakmát, mivel ez rendkívül hatékony lehet a bíróságok munkaterhének csökkentésében. Különösen a csatlakozásra váró kelet-közép-európai országok számára jelenthet ez nagy előrelépést annak érdekében, hogy igazságszolgáltatásuk rendszerét minél jobban megfeleltessék az uniós követelményeknek. Sok országban, ahol a bírót terhelő feladatok egy részét átruházták a *Rechtspfleger*-ekre, javult a bíróságok teljesítménye, lerövidült az eljárás, tehát sikerült közeledést elérni a kívánt célokhoz.²¹

¹⁹ <http://www.justice.rechtspfleger.org>

²⁰ <http://www.justice.rechtspfleger.org>

²¹ http://www.rechtspfleger.org/ing/model_ing.html

Az ajánlás alapvető célja, hogy az érintett országok megtalálják azokat a megoldásokat, amelyek segítenek megelőzni vagy csökkenteni a bíróságok túlterheltségét. Első helyen a vitás ügyek békés úton történő elrendezésének kötelezettségét említi a dokumentum. Ennek érdekében egyrészt a bíró kötelezettségévé lehetne tenni, hogy az eljárás minden szakaszában, tehát akár az előtt vagy az alatt, a felek békés megegyezésére törekedjen. Másrészt az ügyvédek számára is etikai kötelességgé lehetne emelni azt, hogy az ellenérdekelt féllel minden más lehetőséget megelőzően egyezségkötésre törekedjék. Ha ez megvalósulna, már kisebb lenne a bírók túlterheltsége. Ettől viszont még csak az eljárások számának valamelyes csökkenését lehet remélni, azonban arra is szükség van, hogy a bírák eljárás közbeni feladatait is mérsékeljük. Erre javasolja a Tanács a feladatkörök átruházását olyan testületre vagy személyekre, akik ezt hatékonyan képesek ellátni, például a *Rechtspfleger*-ekre. További megoldási lehetőségként sorolják fel a következőket: első fokon egyes bíró járjon el; olyan testületek létrehozása, amelyek pl. kis perértékű ügyekben eljárhatnának (tehát bírói szakba sem kerülne az ügy); valamint az arbitráció lehetősége. E helyütt részletesen csak a *Rechtspfleger*-ekkel foglalkozom, de szeretném jelezni: az arbitráció, illetve a mediáció kérdéskörével részletesen foglalkozik *Pokol Béla: Jogszociológiai vizsgálódások* című könyve.²²

Ezen kívül is számos EU-döntés foglalkozik az igazságszolgáltatás problémás jelenségeivel. Csak példálózó jelleggel említeném a következőket: az R (86) 3 számú ajánlás²³ a bírósági alkalmazottak továbbképzésének kötelezettségét rögzíti, kiemelve az informatika és a jog kapcsolatának fontosságát. Különösen jelentős az Unió 89/48 számú döntése, amely a megszerzett diploma elismerését szabályozza; ennek kapcsán adta ki a Miniszterek Tanácsa a már részletezett *Model Statute for a European Rechtspfleger/greffier* című dokumentumot, amelyben a képzés követelményeinek részletezésével a diploma elismerésének feltételeit is rögzíti.²⁴

6. Jogi asszisztensek az integráció folyamatában

Az európai integráció napjainkban az állami és társadalmi élet szinte minden területére kihat, nem kivétel ez alól a jogrendszer működése sem. Az európai uniós tagországok igazságszolgáltatásának problémái hasonlóképpen jelentkeznek a felvételre váró országokban is. A fent már jelzett megoldási javaslatok közül most csak egyre koncentrálnék: a jogi asszisztensek, illetve a hasonló szakmák helyzetére az Európai Unióban, valamint szakmai szervezeteik együttműködésére.

Európa számos országában találkozhatunk olyan bírósági alkalmazottakkal, akik a bíróktól vesznek át bizonyos feladatokat, hogy azokat saját felelősségükre elvégezzék. Tapasztalatok szerint jó néhány területen hasznosabb, ha nem a bírót terhelik olyan feladatokkal, amelyeket egy nem annyira magasan kvalifikált, de megfelelő jogi és egyéb ismeretekkel rendelkező személy is el tud végezni. A már említett R (86) 12 számú ajánlás melléklete példálózó jelleggel felsorol néhány olyan feladatkört, amelyeket egyes országokban bírók látnak el, pedig ugyanezeket a feladatokat alsóbb szintre is lehetne delegálni. Ide tartoznak például a házassággal, házasságkötési akadályokkal és a házassági vagyonjoggal kapcsolatos kisebb ügyek, a különböző jármű- és ingatlan-

²² POKOL BÉLA: *Jogszociológiai vizsgálódások*. Rejtjel Kiadó, Budapest, 2003. 56–71 p.

²³ http://www.rechtspfleger.org/ing/model_ing.html

²⁴ http://www.rechtspfleger.org/ing/model_ing.html

nyilvántartások vitele, a cselekvőképtelen személyekkel kapcsolatos gondnoksági ügyek és a státuszpercek. Ezeken kívül az ilyen bírósági hivataloknak az állampolgári jogok védelme területén is sajátos szerepe van: összekötő kapocsként áll a bíróság és a polgárok között, közelebb hozza az igazságszolgáltatás szervezetéhez az állampolgárt, ezzel is biztosítva az alapvető jogok érvényesülését.²⁵

A *Rechtspfleger* szakma "szülőhelyeként" Németországot és Ausztriát lehet megjelölni. Itt alkalmaztak először bíróságokon nagy számban ilyen végzettségű hivatalnokokat, és itt merült fel az európai összefogás gondolata is. A két ország közös nyelve, a jó kapcsolatok és az a tény, hogy mindkét országban már létezett a *Rechtspfleger*, mint önálló szakma, mind hozzájárult ahhoz, hogy egy gyümölcsöző és hatékony integrációs folyamat elindító legyenek.

Az összefogás bázisa a két ország *Rechtspfleger*-einek szakmai szervezetei voltak. Ez a két unió, a *Bund Deutscher Rechtspfleger* és a *Bundesektion Justiz in Gewerkschaft Öffentlicher Dienst* határozta el, hogy szakmájuk összefogásának európai méreteket kell öltenie. Ezért alakították meg az *Europäische Union der Rechtspfleger* (a továbbiakban: EUR) elnevezésű szervezetet, amelynek kezdetben a két szakmai egyesület volt a tagja. A mai napig élő szabály, hogy az EUR-nak csak szervezetek lehetnek a tagjai, magánszemélyek nem. A két ország már a szervezet megalakításakor kereste a kapcsolatot más európai országok hasonló szakmaival, mivel célkitűzésük a kezdetektől az volt, hogy az uniónak magába kell foglalnia valamennyi hasonló professzió egyesületeit, és közösen kell az eltérő nemzeti szabályozások harmonizálásán munkálkodniuk.²⁶

A kéttagú uniót 1965. június 25-én alapították a németországi Liebenzellben. Rögtön felvették a kapcsolatot más országokkal is, végül 1967. október 6-án az EUR hivatalosan is megalakult Karlsruheban. Az alapítók a következő országok szakmai szervezetei voltak: Ausztria, Belgium, Franciaország, Németország és Nagy-Britannia. Az angol szervezet rövid tagság után kilépett az unióból, jogrendszereik különbözősége okán, - valószínűleg nem tudták feltétel nélkül alkalmazni azokat a szabályokat, amelyeket a kontinentális jogrendszerek gond nélkül megvalósíthattak-, de nemrégiben újra jelezték érdeklődésüket a szervezet iránt. 1967-ben, Karlsruheban az EUR elfogadta saját alapszabályát, megválasztották a vezető szerveket és azok tagjait. A fő szervek: a bizottság, az elnökség és a közgyűlés. A bizottság tagjai az alapszabály szerint mindig egy országból származnak, elsőként Németország adta a bizottság összes tagját. Az első elnök Karl Weber volt, aki osztrák kollégájával, Raimund Friedrich-el együtt az EUR szellemi atyjának és alapítójának tekinthető. Az elnökségben minden tagállam képviseltetve van egy alelnökkel.

Jelenleg 14 tagja van az EUR-nak, a következő országok szakmai egyesületei csatlakoztak az alapító öt (Nagy-Britannia kiválásával már csak négy) országhoz: Dánia, Észtország, Finnország, Olaszország, Luxemburg, Hollandia, Norvégia, Portugália, Svédország, Spanyolország.²⁷ Érdekes, hogy a 2004 májusában csatlakozó országok közül egyedül Észtország tagja az EUR-nak, valamint, többek közt, Magyarországnak még olyan, az asszisztenseket összefogó szakmai szervezete sincs, amely tagja lehetne az EUR-nak. Az alapszabály lehetőséget ad arra is, hogy nem európai országok társult tagjai legyenek a szervezetnek. Jelenleg négy ilyen státuszú tagról beszélhetünk, ezek:

²⁵ http://www.rechtspfleger.org/ing/model_ing.html

²⁶ http://www.rechtspfleger.org/ing/statute_ing.html

²⁷ http://www.rechtspfleger.org/ing/member_ing.html

Japán, Mali, Marokkó és Tunézia.²⁸ Ezen országok az EUR-ban tanácskozási joggal rendelkeznek: minden olyan ügyben, amely országukat érinti, meg kell őket hallgatni. Ha olyan ügyről van szó, amelyben minden tag érintett, és ez nem szorosan vett európai ügy, a társult tagok is teljes szavazati joggal rendelkeznek.²⁹

Az Uniónak megalakulásától kezdve célja volt, hogy minél szorosabb kapcsolatot alakítson ki az Európa Tanáccsal, azzal a szervvel, amely rengeteg döntést hozott a jogi együttműködéssel kapcsolatban. Az EUR már nagyon korán elhatározta, hogy tanácskozási jogú részvételt kér az Európa Tanács munkájában. 1969. október 13-án kérte felvételét az NGO-ba, a nem-kormányzati szervezetek egyesületébe, egyidejűleg az ET tanácskozási jogú tagságára is igényt tartottak. Az egyeztetéseket követően 1971. május 5-én kapták meg ezeket a jogosítványokat. Azóta az EUR-nak igen gyümölcsöző kapcsolatokat sikerült kiépítenie az Európa Tanáccsal, állandó képviselővel vesznek részt az ET munkájában. Jelenleg ezt a tisztelet Jean-Jacques Kuster tölti be. Egyéb olyan szervezetekben pedig, ahol a bíróságokkal, ill. az igazságszolgáltatással kapcsolatban döntéseket hozhatnak, az EUR megfigyelőként vesz részt.

Mint látható volt, a jogi asszisztensek európai szintű együttműködése igen magas szintet ért el napjainkra. Ez mindenképp kedvező hatással van úgy a szakmának és annak szerveződéseinek ismertségére-elismertségére, mint az igazságszolgáltatás reformjára. Ugyanis a döntéshozók is sokkal kedvezőbb helyzetben vannak, ha például a *Rechtspfleger* szakmáról, vagy a bíróságok szervezetéről kell rendelkezni, és ehhez első kézből megkapják az összes szükséges információt, mintha teljesen önállóan kellene dönteniük. Az EUR történetének és működésének rövid áttekintése után érdemes szót ejteni azokról az elkötelezett emberekről is, akiknek munkája révén ez az együttműködés létrejöhett. Az EUR bizottságának első tagjai (1967–1975): Karl Weber elnök, Günter Reiss főtitkár és Hans Otto Helpertz kincstárnok voltak azok, akik az első lépéseket megtették az Unió elismertetése felé.³⁰ Az egymást váltó német, francia és osztrák összetételű bizottságok után (emlékeztetőül: mindig egy ország szakmai egyesülete adja a tagokat) jelenleg olasz bizottság vezeti az EUR-t (2001–2004). Gabriele Guarda az elnök, Giovanni Assenza főtitkár, míg Roberto Galullo a kincstárnoki tisztséget tölti be.³¹

7. Magyarország feladatai a jövőben

Ha az elemzett jelenségeket Magyarországra vonatkoztatva megvizsgáljuk, megállapítható, hogy nálunk ez a szakma még korántsem ennyire elfogadott. A dolgozat korábbi fejezeteiben már jeleztem, hogy a jogi asszisztensi szakma fejlődése hazánkban még csak a kezdeti lépéseknél tart. Létezik már ugyan, de még nem tapasztalható nagy igény az igazságszolgáltatási szervek részéről e professzió gyakorlói iránt. Pedig, sajnálatos módon, a magyar bíróságok sincsenek abban a helyzetben, hogy nélkülözni tudnának olyan szakembereket, akik mentesíteni tudnák a bírákat a rengeteg adminisztratív tevékenység alól. Ehhez viszont több dolog is szükséges. Egyrészt tudatosítani kell a döntéshozókban ennek a szakmának a fontosságát, másrészt a bíróságok is igényt támaszthat-

²⁸ http://www.rechtspfleger.org/ing/member2_ing.html

²⁹ http://www.rechtspfleger.org/ing/statute_ing.html

³⁰ http://www.rechtspfleger.org/ing/member3_ing.html

³¹ http://www.rechtspfleger.org/ing/board_ing.html

nának rájuk. Talán egy pár éven belül, amikor már itt-ott alkalmaznak néhány jogi asszisztent, ráébrednek a bíróságon dolgozók is, mekkora szükség van ezekre a jogilag képzett, mégsem bírói státuszban lévő emberekre. És akkor már lenne haszna annak, hogy az asszisztenseket összefogó szakmai egyesület (amit célszerű lenne mihamarabb létrehozni) harcolni kezdjen jogaik érvényesítéséért és elismertetésükért.

Addigra viszont Magyarország az Európai Unió tagja lesz. Emiatt is szükséges átgondolni, mit is várunk a jogi asszisztensektől, igénybe akarjuk-e őket venni az igazságszolgáltatási reformok során? Ehhez először is át kell tekinteni képzésük rendszerét, érdemes megfontolni, milyen rendszerben célszerű oktatni őket. Másrészt a jogi szabályozás is felülvizsgálatra szorul. Az eljárási törvények módosításával nagy teret lehetne engedni az asszisztensek tevékenységének (nyugati mintára), taxatív meg lehetne határozni, mely ügyek és eljárási cselekmények maradnak a bírónál, és melyeket delegálják az addigra már alapos képzésen átesett jogi asszisztensekre. Az európai példák azt mutatják, hogy az ez irányban hozott kezdeti döntések helyesnek bizonyultak. Reményeim szerint a magyar igazságszolgáltatás problémáinak egy része is megoldódik, ha ezek a megfelelően képzett szakemberek és egyesületeik több feladatot kapnak a törvényhozótól, ezzel is hozzájárulván Magyarország Uniós felzárkózásához.

TAMÁS PEKÁR

LEGAL ASSISTANTS IN HUNGARY AND IN THE EUROPEAN UNION

(Summary)

In the past few years the demand arose in Hungary, to establish a new type of jurisdictional profession, that can reduce the fast-growing workloads of the judges. If the jurisdictional organs employ legal assistants (or Rechtspfleger), it can make the proceedings faster. In the European Union the same problems come up in the early 60's and these problems were solved through the new profession of legal assistants.

The author attempts to summarize the history of this profession, from the very beginning in the United States, compares the different types of them in Europe and the United States, and tries to propose necessary solutions to the problems, that still exist in Hungary nowadays as well. Because the education of the legal assistants has started in Hungary only for a few years, therefore it is worth examining the international experiences.